



Raad van de
Europese Unie

Brussel, 8 juni 2018
(OR. en)

9871/18
ADD 6

Interinstitutioneel dossier:
2018/0226 (NLE)

RECH 275
COMPET 425
ATO 33
CADREFIN 82
IA 191

VOORSTEL

van:	de heer Jordi AYET PUIGARNAU, directeur, namens de secretaris-generaal van de Europese Commissie
ingekomen:	7 juni 2018
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
Nr. Comdoc.:	SWD(2018) 309 final
Betreft:	WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE Horizon Europa Raadpleging van belanghebbenden Samenvattend verslag bij Voorstellen voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot vaststelling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, en tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot vaststelling van het specifieke programma tot uitvoering van Horizon Europa — het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie VERORDENING VAN DE RAAD tot vaststelling van het programma voor onderzoek en opleiding van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie voor de periode 2021-2025 ter aanvulling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie

Hierbij gaat voor de delegaties document SWD(2018) 309 final.

Bijlage: SWD(2018) 309 final

Brussel, 7.6.2018
SWD(2018) 309 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

Horizon Europa
Raadpleging van belanghebbenden
Samenvattend verslag

bij

Voorstellen voor een

**VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot vaststelling
van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, en tot
vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding**

**BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot vaststelling van het
specifieke programma tot uitvoering van Horizon Europa — het kaderprogramma voor
onderzoek en innovatie**

**VERORDENING VAN DE RAAD tot vaststelling van het programma voor onderzoek
en opleiding van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie voor de periode 2021-
2025 ter aanvulling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en
innovatie**

{COM(2018) 435 final} - {COM(2018) 436 final} - {COM(2018) 437 final} -
{SEC(2018) 291 final} - {SWD(2018) 307 final} - {SWD(2018) 308 final}



Horizon Europa Raadpleging van belanghebbenden

Samenvattend verslag

1. INLEIDING

Dit document bevat een samenvatting¹ van de antwoorden die zijn ingediend in het kader van de tussen januari en maart 2018 gehouden openbare raadpleging over toekomstige EU-fondsen op het gebied van investeringen, onderzoek en innovatie, kleine en middelgrote ondernemingen en de eengemaakte markt, en van andere feedback van belanghebbenden. De analyses hebben bijgedragen tot het ontwerp van het voorstel van de Commissie voor het toekomstige kaderprogramma, Horizon Europa, dat in juni 2018 werd vastgesteld.

De raadpleging van belanghebbenden was gericht op het verzamelen van de standpunten van geïnteresseerde burgers en belanghebbenden over het ontwerp van Horizon Europa, het EU-programma voor onderzoek en innovatie voor de periode na 2020. Ter voorbereiding hiervan heeft de Commissie de belangrijkste belanghebbenden onder de Europese en overkoepelende organisaties en instellingen in kaart gebracht. Om rekening te houden met de verschillende informatiebehoeften omvatten de raadplegingen ook conferenties en evenementen voor belanghebbenden, gerichte workshops, deskundigengroepen, de online openbare raadpleging en een analyse van bij de Europese Commissie ingediende standpuntnota's. Voor de analyse van de input van belanghebbenden werden zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden gebruikt.

2. RESULTATEN VAN DE RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDEN

2.1. Openbare raadpleging over EU-fondsen op het gebied van investeringen, onderzoek en innovatie, kleine en middelgrote ondernemingen en de eengemaakte markt

De vragenlijst bevatte gesloten en open vragen over beleidsuitdagingen, subsidiariteit en Europese toegevoegde waarde, doelstellingen van de programma's en hinderpalen voor de verwezenlijking daarvan alsmede mogelijkheden voor vereenvoudiging en synergieën tussen programma's. Belanghebbenden konden tevens standpuntnota's indienen. Er werden meer dan 4 000 antwoorden ingediend en **94 % van de respondenten had het over de EU-steun voor O&I**. Deze respondenten werden aan een nadere analyse onderworpen die hieronder wordt beschreven.

Bijna de helft van de respondenten (46 %) antwoordde als individu, gevolgd door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de industrie (17 %) en universiteiten (14 %). 93 % van de respondenten was afkomstig uit een lidstaat van de EU, 5 % uit een geassocieerd land en 1 % uit een derde land. De respondenten kwamen uit 70 verschillende landen; het merendeel was afkomstig uit Spanje, gevolgd door Duitsland, Italië, Frankrijk en België.

Ongeveer 90 % (3 414) van de respondenten gaf aan ervaring te hebben met het programma Horizon 2020. Zij die hadden aangegeven ervaring met Horizon 2020 te hebben, waren ook in contact gekomen met Europese structuur- en investeringsfondsen (22 %), het EU-gezondheidsprogramma (9 %) en het programma voor het concurrentievermogen van ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen (8 %).

De Commissie heeft een lijst opgesteld van beleidsuitdagingen waarop de programma's voor investeringen, onderzoek en innovatie, kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) en de

¹ Zie bijlage 2 bij de effectbeoordeling van Horizon Europa (SWD XXX/2018) voor een uitgebreid overzicht van de resultaten van de raadpleging van belanghebbenden.

eengemaakte markt een antwoord zouden kunnen bieden. Hierbij vonden de respondenten de volgende uitdagingen het belangrijkste:

- "onderzoek en innovatie in de hele EU bevorderen": 97 % van de respondenten vond dit een heel belangrijke of tamelijk belangrijke beleidsuitdaging;
- "onderwijs, vaardigheden en opleiding ondersteunen": 93 % van de respondenten vond dit een heel belangrijke of tamelijk belangrijke beleidsuitdaging;
- "zorgen voor een schone en gezonde omgeving en voor bescherming van natuurlijke rijkdommen": 90 % van de respondenten vond dit een heel belangrijke of tamelijk belangrijke beleidsuitdaging.

Ongeveer 61 % van de respondenten beschouwde "onderzoek en innovatie in de hele EU bevorderen" als een beleidsuitdaging die tot dusver volledig of tamelijk goed wordt aangepakt, terwijl 35 % van oordeel was dat dit slechts in beperkte mate wordt aangepakt. Er kan meer worden gedaan om de werkloosheid en de sociale ongelijkheid aan te pakken: slechts 14 % van de respondenten vond dat deze uitdaging tamelijk goed wordt aangepakt.

Volgens de meeste belanghebbenden vormen "te ingewikkelde procedures die hoge administratieve lasten en vertragingen met zich meebrengen" de belangrijkste hinderpaal voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het huidige programma. Verder werden ook een "gebrek aan flexibiliteit om op onvoorziene omstandigheden te reageren", "onvoldoende synergie tussen de programma's/fondsen van de EU" en "moeilijkheden om EU-maatregelen met andere steun van de overheid en particuliere financiering te combineren" als hinderpalen genoemd.

Over het algemeen zijn de belanghebbenden het erover eens dat het vaststellen van minder, duidelijkere en beknoptere regels, het op elkaar afstemmen van de regels voor EU-fondsen en het geven van betere feedback aan aanvragers de belangrijkste vereenvoudigingsfactoren zijn.

De meerderheid van de respondenten (88 %) vond dat het huidige programma een grote of tamelijk grote meerwaarde biedt vergeleken met wat de lidstaten zouden kunnen bereiken op nationaal, regionaal en/of lokaal niveau. Regionale overheidsinstanties, universiteiten en maatschappelijke organisaties blijken ten aanzien hiervan iets positiever te staan.

Samenwerking is het vaakst gegeven voorbeeld van de Europese toegevoegde waarde van EU-programma's en -fondsen in vergelijking met inspanningen van de lidstaten. Onderzoeksorganisaties, nationale overheidsinstanties en individuen verwezen vaker naar samenwerking dan andere belanghebbenden. Anderzijds vermeldden vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de industrie, andere belanghebbenden en individuen vaker het maximaliseren van het concurrentievermogen. Internationale organisaties, universiteiten en regionale overheidsinstanties merkten dan weer vaker dan andere belanghebbenden op dat grotere mobiliteit een toegevoegde waarde is van EU-programma's en -fondsen. Belanghebbenden beschouwen ook nieuwe markten, diverse netwerken en partnerschappen, bundeling van middelen en grotere zichtbaarheid als factoren die ervoor zorgen dat EU-programma's en -fondsen een aanzienlijke toegevoegde waarde hebben.

2.2. Standpuntnota's²

Belanghebbenden hebben – op ad-hocbasis dan wel via de openbare raadpleging – meer dan 300 standpuntnota's ingediend. Ook de EU-instellingen hebben adviezen over het toekomstige programma uitgebracht. De meest voorkomende standpunten van belanghebbenden worden hieronder kort samengevat.

- **Driepijlerstructuur handhaven en verfijnen**

² Griniece, E. (2018), "Synthesis of stakeholder input for Horizon Europe and European Commission analysis".

De driepijlerstructuur van Horizon 2020 leidt tot grote tevredenheid, hoewel er behoefte is aan betere koppelingen tussen de pijlers om te zorgen voor een betere dekking van de gehele kennisketen.

- **Financiering van de ERC en de MSCA verhogen**

De Europese Onderzoeksraad (ERC) en de Marie Skłodowska-Curie-acties (MSCA) worden sterk gewaardeerd en moeten meer financiële middelen krijgen.

- **FET versterken**

FET is een belangrijk bottom-upinstrument dat in de toekomst moet worden versterkt. De huidige overinschrijving is een belangrijk punt van zorg.

- **Steun voor sleuteltechnologieën**

Sleuteltechnologieën spelen een essentiële rol voor het industriële concurrentievermogen van de EU en haar vermogen om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, en behoren in de toekomst een belangrijke rol te spelen.

- **Subsidies als het voornaamste financieringsinstrument**

Subsidies worden geacht de enige aanvaardbare financieringsinstrumenten voor publieke entiteiten en entiteiten zonder winstoogmerk te zijn; dit moet de belangrijkste financieringswijze blijven. Financieringsinstrumenten zouden een aanvullende rol kunnen spelen voor activiteiten die vrijwel marktrijp zijn. Er is behoefte aan duidelijke processen, en een mogelijke keuze aan financieringsinstrumenten mag niet leiden tot meer complexiteit.

- **Meer nadruk op nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek**

Er is behoefte aan meer nadruk op bottom-upoproepen om ideeën en oplossingen met betrekking tot toekomstige maatschappelijke behoeften te ondersteunen, in combinatie met een passend evenwicht voor top-downoproepen met betrekking tot strategische prioriteiten.

- **Maatregelen om verbreding van de deelname te stimuleren**

Er bestaat een aanhoudende vraag naar meer steun om de doelstelling "deelname verbreden" aan te pakken, waardoor nationale investeringen en capaciteitsopbouw verder zou worden gestimuleerd. Betere koppeling met structuurfondsen zou bijdragen aan het verspreiden van excellentie. Geografische quota voor het EU-programma zouden echter afbreuk doen aan de aandacht voor excellentie.

- **Kleinschaligere samenwerkingsprojecten**

Een meerderheid van de belanghebbenden die opmerkingen hebben gemaakt over de omvang van projecten, steunt een gerechtvaardigd evenwicht tussen groot- en kleinschalige projecten. De begrotingsdrempel varieert van minder dan 3 miljoen EUR tot minder dan 8 miljoen EUR. Kleine en middelgrote samenwerkingsprojecten bieden goede vooruitzichten voor de deelname van jonge onderzoekers en nieuwkomers (zoals startende en jonge ondernemingen), met name uit lidstaten die tot dusver minder werden betrokken. Kleinere projecten kunnen ook een beter uitgangspunt vormen voor het verkennen van beloftevolle onderzoekslijnen, het verrichten van risicovoller onderzoek en dus het stimuleren van originaliteit en creativiteit.

- **O&I-missies definiëren als ambitieus maar haalbaar, met een groot effect**

Algemene steun voor missies, in het bijzonder in termen van potentiële maatschappelijke relevantie en verbetering van de effecten en de zichtbaarheid van O&I van de EU. Missies moeten beperkt zijn in aantal, gemakkelijk communiceerbaar zijn, een concrete begroting en een concreet tijdschema hebben alsmede doorbraakpotentieel en een duidelijke Europese toegevoegde waarde bieden. De

algemene nadruk moet op vakgebiedoverschrijdendheid liggen, mogelijk gemaakt door niet-prescriptieve oproepen. Betrokkenheid van burgers via missies wordt als zeer belangrijk beschouwd. Alle EU-instellingen benadrukken dat het belangrijk is de burgers meer te betrekken en het effect van het kaderprogramma optimaal te benutten.

- **Co-ontwerpen en cocreëren met burgers**

Meer openheid bij de vaststelling, het ontwerp en de evaluatie van de O&I-agenda van de EU is van essentieel belang; het EU-programma moet beter tegemoetkomen aan de zorgen van de burgers, bijvoorbeeld via "niveaus van maatschappelijke paraatheid", gericht op het vergroten van de maatschappelijke effecten. Belanghebbenden benadrukken tevens de behoefte aan betere wetenschappelijke communicatie en aan het stimuleren van projecten om ambitieuzere communicatiestrategieën te ontwikkelen, voor alle soorten media. Zij vestigen er met name de aandacht op dat moet worden gewaarborgd dat de effecten van specifieke missies duidelijk worden medegedeeld aan en verspreid in de samenleving.

- **De rol van de sociale wetenschappen en de geesteswetenschappen versterken**

Sociale wetenschappen en geesteswetenschappen zijn van grote waarde voor het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen en het verwezenlijken van missies, en moeten beter tot uiting komen in het ontwerp van samenwerkingsoproepen in het kader van het O&I-programma van de EU.

- **De Europese Innovatieraad moet de ondersteuning vereenvoudigen en een accelerator zijn**

Het concept kon op brede ondersteuning rekenen, maar er werd ook toe opgeroepen geen extra bestuurslaag toe te voegen. Wel moet ernaar worden gestreefd om lacunes vast te stellen en de bestaande EU-financieringsregelingen voor innovatie en technologieën te coördineren en te vereenvoudigen. Ondersteuning van innovatieve kmo's en startende ondernemingen is van essentieel belang, met name voor het stimuleren van groei, dus moet de Innovatieraad rekening houden met de ervaring die is opgedaan met het kmo-instrument van Horizon 2020. Over het succes van de huidige regeling met betrekking tot het kmo-instrument zijn de belanghebbenden het niet eens. Terwijl sommigen van mening zijn dat het programma een belangrijke verwezenlijking van Horizon 2020 is, zijn anderen veel kritischer: zij wijzen op de hoge mate van overinschrijving en twijfelen aan de Europese toegevoegde waarde van het financieren van individuele ondernemingen. Ten slotte mag de Europese Innovatieraad geen verslapping van de aandacht voor incrementele innovatie veroorzaken.

Internationale samenwerking stimuleren om wereldwijde uitdagingen aan te pakken

Veel belanghebbenden, waaronder ongeveer 70 % van alle lidstaten die standpuntnota's hadden ingediend, gingen in op internationale samenwerking. De samenwerking met landen buiten Europa moet op basis van wederzijdse regelingen worden versterkt en vereenvoudigd om de geconstateerde daling van de internationale deelname aan Horizon 2020 tegen te gaan en de wereldwijde aanwezigheid van Europa via wetenschapsdiplomatie te stimuleren. Enkele belanghebbenden gingen in op de kwestie van eerste exploitatie van resultaten van onderzoek en innovatie in Europa. Er werd voorgesteld dat de EU wetgeving zou kunnen vaststellen om belanghebbenden die onderzoek verrichten dat voornamelijk uit Europese openbare fondsen wordt gefinancierd, aan te moedigen om de resultaten van dat onderzoek voornamelijk in Europa te exploiteren.

Betere financiering en ondersteuning van open wetenschap

Data en kennis die het resultaat zijn van door de EU gefinancierde projecten moeten vrijelijk worden gedeeld, met inachtneming van de FAIR-beginselen inzake data. Opt-outs ten aanzien van het proefproject inzake open data moeten worden gehandhaafd, met name voor de industrie. Trends op

het gebied van open wetenschap vereisen nieuwe beginselen op het gebied van systemen voor citatie en academische beloning, alsook betere beheersvaardigheden inzake onderzoeksgegevens. Sommige belanghebbenden vermeldde tevens de Europese open wetenschapscloud, waarbij zij in de meeste gevallen hun steun uitspraken voor dit initiatief.

Het landschap voor ondersteuning van onderzoek en innovatie vereenvoudigen

Het huidige EU-financieringslandschap voor onderzoek en innovatie wordt als al te ingewikkeld beschouwd en er moet een betere onderlinge afstemming en concrete koppeling van de programma's komen. Niet-renderende regelingen of initiatieven moeten worden stopgezet. Het EIT krijgt positieve opmerkingen als poging tot het integreren van alle zijden van de kennisdriehoek en het creëren van grensoverschrijdende innovatienetwerken als "echte pan-Europese actoren". De belanghebbenden erkennen echter dat KIG's van het EIT deel uitmaken van de verspreiding van O&I-instrumenten, en zij vragen de formulering van een duidelijke toegevoegde waarde en complementariteit met andere instrumenten.

Synergieën met andere EU-programma's zijn moeilijk te verwezenlijken, maar van essentieel belang

Het is zeer belangrijk dat de synergieën met de Europese structuur- en investeringsfondsen worden verbeterd, ondanks het feit dat de programma's op verschillende wijzen worden uitgevoerd. Het bestaande initiatief inzake het excellentiekeurmerk moet worden versterkt, terwijl de afstemming van de staatssteunregels van essentieel belang is. Er werd herhaaldelijk gevraagd om synergieën tussen onderzoek, onderwijs en innovatie.

Het strategische programmeringsproces verbeteren

De transparantie en harmonisatie van het proces van de formulering van werkprogramma's van de Commissie moeten worden verbeterd, met inbegrip van volledige betrokkenheid van de lidstaten en betere afstemming van de adviesstructuren. Flexibeler werkprogramma's en betere coördinatie tussen de diensten en de uitvoerende agentschappen van de Commissie werden ook vaak genoemd.

Inspanningen voor vereenvoudiging voortzetten

De in het kader van Horizon 2020 geleverde inspanningen voor vereenvoudiging worden toegejuicht, maar deze inspanningen moeten worden voortgezet. De indieningsprocedure in twee stappen wordt gewaardeerd, maar er is nog ruimte voor verdere verfijning van het proces (bv. streefsuccespercentages voor de tweede stap, gedetailleerdere feedback van de evaluator, beter evenwicht en betere afstemming van sectoren en disciplines). De vergoedingspercentages in het kader van Horizon 2020 werken goed, hoewel de indirecte kosten voor organisaties zonder winstoogmerk kunnen worden verhoogd. De invoering van forfaitaire bedragen kan de zaken vereenvoudigen, hoewel nauwgezet moet worden toegezien op de uitvoering. Er moet een beter model komen voor de rapportage van de personeelskosten, en richtsnoeren moeten worden gestroomlijnd.

De definitie van innovatie aanpassen en de evaluatie verbeteren om de effecten van KP-financiering in kaart te brengen

Effecten moeten beter worden gedefinieerd en gemeten, met name met betrekking tot de toekomstige missiegerichte benadering. Een ruimer beeld van de effecten moet niet alleen betrekking hebben op economische, maar ook op sociale, wetenschappelijke en culturele effecten, en moet de effecten op langere termijn in kaart brengen (zonder dat dit leidt tot een al te ingewikkeld systeem om de effecten te meten). Verslagleggings- en monitoringverplichtingen in het kader van projecten moeten het mogelijk maken om de voortgang bij de verwezenlijking van de overkoepelende doelstellingen te meten, terwijl met monitoringsystemen moet worden gemeten in

welke mate de ondersteunde acties bijdragen aan het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen en het verwezenlijken van andere doelstellingen van het programma.

3. OPNEMING VAN DE RESULTATEN VAN DE RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDEN IN HET WETGEVINGSVOORSTEL

De standpunten van de belanghebbenden zijn geanalyseerd en in de mate van het mogelijke in aanmerking genomen in het kader van de structuur, de fundamentele beginselen, de uitvoering en de governance van Horizon Europa.

Op basis van de algemene goedkeuring door de belanghebbenden wordt de driepijlerstructuur gehandhaafd en verfijnd om de koppelingen tussen de pijlers te verbeteren teneinde meer effect te sorteren. Gezien de doeltreffendheid van sleuteltechnologieën bij de aanpak van maatschappelijke uitdagingen worden deze voortgezet onder de pijler "Wereldwijde uitdagingen". Bij het ontwerp van alle nieuwe elementen, maar in het bijzonder missies en de Europese Innovatieraad, is ten volle rekening gehouden met de standpunten van de belanghebbenden. De burgers zullen worden betrokken bij de selectie van de relevantste missies, terwijl de EIC beoogt de bestaande instrumenten te vereenvoudigen. Hoewel de EIC zich zal toespitsen op baanbrekende innovatie, zal Horizon Europa incrementele innovatie blijven ondersteunen via de wereldwijde uitdagingen en het EIT.

Synergieën tussen verschillende financieringsprogramma's zullen worden bevorderd door bijvoorbeeld het excellentiekeurmerk operationeler te maken en kwesties in verband met staatssteun aan te pakken. De ingewikkeldheid van het onderzoeks- en innovatiesysteem wordt ten volle aangepakt door de nieuwe benadering voor partnerschappen, die zal leiden tot een kleiner aantal coherenter initiatieven met een groter effect en een grotere hefboomwerking. Bovendien zal de huidige Horizon 2020-steun voor minder goed presterende EU-landen worden voortgezet en versterkt.

Wat uitvoeringskwesties betreft, zullen de huidige financieringspercentages worden gehandhaafd en de vaste bedragen worden verhoogd, weliswaar rekening houdend met de lessen die uit de lopende proeffase worden getrokken. Bottom-upoproepen zullen de ruggengraat vormen van twee van de pijlers. Zowel de bepalingen over associatie met Horizon Europa als de criteria om in aanmerking te komen voor financiering zijn ontworpen met het oog op het vergroten van de internationale samenwerking. Ten slotte zal de strategische programmering voor oproepen transparanter en opener worden om actievere betrokkenheid van de instellingen, burgers en eindgebruikers van de EU te waarborgen.